

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เรื่อง "ความสัมพันธระหว่างการใช้สื่อการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักศึกษาทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก" ผู้วิจัยขอเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. การศึกษาทางไกล
2. สื่อทางไกล
3. ข้อดีและข้อจำกัดของสื่อทางไกล
4. ความสำคัญของกระบวนการเรียนการสอน
5. งานวิจัยในประเทศ
6. งานวิจัยในต่างประเทศ

การศึกษาทางไกล

การศึกษาทางไกล (Distance Education) หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า การเรียนทางไกล (Distance Learning) หรือการสอนทางไกล (Distance Teaching) ซึ่งมีความหมายใกล้เคียงกัน นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการศึกษาทางไกลไว้ ดังนี้

Robert และคณะ (Roberts and Others, 1989) กล่าวว่า การเรียนทางไกลเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนและผู้สอนแยกกันทางกายภาพ แต่ปฏิสัมพันธ์ทางการเรียนรู้เกิดขึ้นได้ในเวลาเดียวกัน

โกศล ชูช่วย (2537) กล่าวว่า การศึกษาทางไกล (Distance Education) เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนให้ผู้ที่ไม่สามารถมาเข้าเรียนในชั้นเรียนตามปกติได้ ซึ่งอาจจะเป็นเพราะเหตุผลทางภูมิศาสตร์หรือเหตุผลทางเศรษฐกิจก็ตาม การเรียนการสอนลักษณะนี้ผู้สอนกับผู้เรียนแยกห่างกัน แต่ก็มีความสัมพันธ์กันโดยผ่านสื่อการเรียนการสอน การเรียนโดยใช้สื่อการเรียนทางไกลนั้น ใช้สื่อในลักษณะสื่อประสม (Multi-media) ได้แก่ สื่อเอกสาร สื่อโสตทัศน์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น ราชการวิทยุโทรทัศน์ เทปเสียง วิดิทัศน์ และคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

ชัยรงค์ พรหมวงศ์ (2527) กล่าวว่า การศึกษาทางไกล หมายถึง การศึกษาระบบเปิดที่เปิดโอกาสและขยายโอกาสให้ผู้เรียนไม่จำกัดเพศ วัย อาชีพ หรือคุณวุฒิ ได้ศึกษาหาความรู้ โดยมีต้องเข้าโรงเรียนในห้องปกติแต่มีระบบให้ผู้เรียนที่อยู่ต่างถิ่นต่างที่ สามารถศึกษาด้วยตนเอง

เชิรศรี วิวิธศิริ (2530) กล่าวว่า การศึกษาทางไกล หมายถึง การเรียนการสอนที่ผู้เรียนเรียนด้วยตนเองอย่างอิสระ และทำกิจกรรมโดยอาศัยสื่อทางไกลแบบต่างๆ

วิจิตร ศรีสะอ้าน (2529) กล่าวว่า การเรียนทางไกล หมายถึง การเรียนการสอนที่ไม่มีชั้นเรียน แต่อาศัยสื่อประสม ได้แก่ สื่อทางไปรษณีย์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และการสอนเสริม รวมทั้งศูนย์บริการการศึกษาเป็นหลัก มุ่งให้ผู้เรียนเรียนด้วยตนเองที่บ้าน โดยไม่ต้องมาเข้าชั้นเรียนตามปกติ

วิจิตร ภักดีรัตน์ (2530) กล่าวว่า การศึกษาทางไกลคือ การศึกษาที่มีระยะทางระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน โดยผู้เรียนกับผู้สอนอยู่คนละที่ไม่ว่าใกล้หรือไกล

จากความหมายที่นักการศึกษากล่าวถึงการศึกษาทางไกลไว้ พอสรุปได้ว่า การศึกษาทางไกล หมายถึง การจัดการศึกษาให้ผู้เรียนโดยไม่ต้องเข้าชั้นเรียนแต่ต้องเรียนผ่านสื่อ ที่เรียกว่า สื่อประสม

เนื่องจากการศึกษาทางไกลเป็นการศึกษาที่ต้องอาศัยระบบการศึกษาทางไกล ซึ่งหมายถึงระบบการศึกษาที่ผู้เรียนและผู้สอนอยู่ไกลกัน แต่สามารถทำให้เกิดการเรียนรู้ได้โดยอาศัยสื่อการสอนประเภทวิทยุและโทรทัศน์ ซึ่งสื่อเหล่านี้อาจใช้ได้ในลักษณะของสื่อประสมโดยการใช้ร่วมกับสื่อต่างๆ เช่น ตำราเรียนและเทปเสียง จึงอาจกล่าวได้ว่า การศึกษาทางไกลนี้เป็นการใช้อุปกรณ์โทรคมนาคมและสื่อมวลชนเข้ามาช่วยในการแพร่กระจายการศึกษาไปยังผู้ที่ปรารถนาจะเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวางทั่วทุกท้องถิ่น โดยมีทั้งในระดับต้นจนถึงระดับสูงชั้นปริญญา (Page and Thomas 1977 : 105)

สื่อทางไกล

สำหรับเรื่องสื่อในทัศนของนักศึกษานอกโรงเรียน ประชुर ดังก้อง (สัมภาษณ์ : 24 ต.ค. 40) ให้ความเห็นไว้ดังนี้

"ตั้งแต่กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้ประกาศจัดตั้งศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอทั่วประเทศขึ้น ผู้ให้สัมภาษณ์ก็ได้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอบ้านค่าย และเห็นว่าการจัดการศึกษาทางไกลเป็นการกระจายการให้การศึกษาแก่ผู้ที่พลาดโอกาส ผู้ขาดโอกาสแก่ประชาชนที่อยู่ห่างไกลความเจริญอย่างแท้จริง ในส่วนตัวมีความเห็นว่าเป็นเรื่องที่ดีมาก ถึงแม้ว่าผลการเรียนของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนนั้นค่อนข้างจะมีผลการเรียนต่ำ เมื่อเทียบกับการศึกษา

ในระบบโรงเรียนเนื่องจากนักศึกษาทางไกลไม่ได้นั่งเรียนในชั้นเรียนเหมือนในระบบโรงเรียนที่มีอาจารย์คอยเอาใจใส่ คอยป้อนความรู้ต่างๆ ให้ซึ่งตรงนั้นเขาได้เปรียบอยู่แล้ว ส่วนนักศึกษาทางไกลจะต้องศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเองเป็นส่วนใหญ่ ไม่มีใครบังคับ นักศึกษาจึงไม่ค่อยสนใจค้นคว้าเท่าไร จึงคิดว่าระบบการเรียนทางไกลนั้น สิ่งที่สำคัญที่สุด ที่จะส่งผลให้นักศึกษาเรียนได้เกรดสูง หรือตำแหน่งขึ้นอยู่กับสื่อที่เรียนไปแล้วว่า นักศึกษาจะต้องค้นคว้าเอง สื่อก็จะเป็นตัวกลางในการนำความรู้มาให้ นักศึกษา นักศึกษาจะได้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงหรือต่ำนั้นคิดว่าสื่อมีผลมาก

สำหรับนักศึกษากลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงซึ่งมีจำนวนไม่มากนักคิดว่าส่วนหนึ่งเป็นเพราะนักศึกษากลุ่มนี้เขาใช้สื่อของกรมการศึกษานอกโรงเรียนครบทุกสื่อ เนื่องจากการเรียนทางไกลของกรมการศึกษานอกโรงเรียนถ้าจะให้ได้ผลดีแล้วต้องใช้การเรียนด้วยสื่อแบบบูรณาการคือใช้สื่อประกอบกันหลาย ๆ สื่อ คือเมื่ออ่านหนังสือแล้วก็ปฏิบัติตามกิจกรรมที่เขาให้ทำต่อ เช่น ให้ดูรายการโทรทัศน์ ชมวีดิทัศน์ หรือทำกิจกรรมอื่น ๆ ถ้าเขาทำตามขั้นตอนและปฏิบัติตามกิจกรรมก็จะสามารถเรียนได้เกรดดีไม่แพ้กับเด็กที่เรียนในระบบโรงเรียน

ในส่วนของครูประจำกลุ่มนั้นคิดว่ามีส่วนช่วยให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงด้วย เพราะครูประจำกลุ่มจะเป็นตัวกลางในการจัดการรายการโทรทัศน์ให้ชม ทำการสำเนาเทปรายการไว้ให้ชม หรือแม้แต่คอยให้คำแนะนำปรึกษาเมื่อนักศึกษามีปัญหา ครูประจำกลุ่มจึงเป็นสื่อตัวหนึ่งที่มีบทบาทมาก

สำหรับรายการวิทยุเพื่อการศึกษาให้นักศึกษาไม่ค่อยให้ความสนใจในเท่าไร โดยเฉพาะนักศึกษาในเขตจังหวัดระยองเพราะสถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษาในภาคตะวันออกตั้งอยู่ที่จังหวัดจันทบุรี ทำให้นักศึกษารับฟังได้ไม่ชัดเจน และเด็กก็ไม่ชอบฟังวิทยุคลื่นระบบ เอ.เอ็ม ด้วย และอีกประการหนึ่งนักศึกษาส่วนใหญ่หันมาสนใจรายการโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมมากกว่า

ในส่วนของนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำนั้นคิดว่าเด็กใช้สื่อหลักเพียงสื่อเดียวคือสื่อสิ่งพิมพ์ เนื่องจากนักศึกษาเขาต้องทำงานด้วยไม่ค่อยมีเวลาสนใจสื่อเสริมอื่น ๆ เพราะคิดว่าอ่านหนังสือสอบก็พอแล้ว จึงทำให้เขาได้ความรู้ไม่ครบถ้วน"

กาญจนา บุญญอารักษ์ (2526) ได้ทำการศึกษาสื่อการศึกษาทางไกลในระบบเปิด พบว่าสื่อที่สำคัญมีดังต่อไปนี้

1. บทเรียนทางไปรษณีย์
2. รายการวิทยุและรายการโทรทัศน์ พร้อมทั้งกำหนดรายการ
3. อาจารย์สอนกลุ่มย่อย และอาจารย์ที่ปรึกษาที่ประจำอยู่ตามศูนย์ศึกษาต่างๆ

4. การบ้านเป็นแบบฝึกหัด หรือโครงการประจำเดือน ซึ่งนักศึกษจะต้องนำส่งให้อาจารย์ตรวจ

5. เทปบันทึกเสียงแบบดัดแปลง
6. วัสดุประเภทฟิล์ม เช่น ภาพยนตร์ สไลด์ ฟิล์มสตริป ฯลฯ
7. อุปกรณ์ทดลองที่บ้าน (สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี)
8. กำหนดการเข้าพบอาจารย์ในบางครั้ง
9. วัสดุคอมพิวเตอร์ เช่น กระดาษคำตอบแบบฝึกหัดสำหรับส่งให้คอมพิวเตอร์ตรวจ
10. การเรียนภาคฤดูร้อน ประมาณ 2-4 สัปดาห์
11. การแบ่งกลุ่มการสัมมนาระหว่างผู้เรียนเป็นครั้งคราว

กรมการศึกษานอกโรงเรียน ได้ผลิตสื่อต่าง ๆ เพื่อใช้ในการเรียนการสอนทางไกล โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ สื่อหลัก และสื่อเสริม

1. สื่อหลัก ประกอบด้วยสื่อเอกสารประเภทคู่มือที่เป็นบทเรียนสำเร็จรูปหรือสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อสิ่งพิมพ์ (Printed Materials) ถือเป็นสื่อหลักที่สำคัญมากของการศึกษาทางไกล เหมาะสมสำหรับการศึกษาเนื้อหาด้วยตนเอง สะดวกต่อผู้เรียนทั่วไป สะดวกในการศึกษาทบทวน

เนื่องจากสื่อการสอนทางไกลระบบสื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อหลัก (Printed Materials Main Media Systems : PMMS) มีสื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อกลางถ่ายทอดเนื้อหาสาระ ทักษะและเจตคติทั้งหมดของหลักสูตร นอกจากสื่อสิ่งพิมพ์จะมีบทบาทหน้าที่ตามปกติในด้านบริการการศึกษา ให้ข่าวสาร ข้อมูลต่าง ๆ แล้ว หน้าที่หลักจะต้องเป็นสื่อกลางบรรจุเนื้อหาสาระทั้งหมดของหลักสูตร มีปริมาณมาก และนิยมผลิตในรูปตำรา ตำราชุด (Set Book) ตำราระบบโปรแกรม (Programmed Text) เป็นต้น (การศึกษาทางไกล. 2534)

"หนังสือและตำราสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ยังคงมีข้อดีกว่าสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในแง่ที่ว่า เป็นสื่อที่สะดวกต่อการพกพา ราคาไม่แพง สามารถบรรจุข้อมูลเนื้อหาสาระได้จำนวนมากภายในรูปเล่มที่มีขนาดเล็กกะทัดรัด สะดวกต่อการนำมาใช้ ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน สิ่งพิมพ์ก็สามารถไปถึงได้ จึงง่ายต่อการค้นหาอ้างอิง การจัดส่งสามารถทำได้ในอัตราที่ถูก และประชากรที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่เกือบจะทุกคนมีทักษะและความถนัดในการใช้สื่อสิ่งพิมพ์เป็นอย่างดี" (J.H.Horlock 1984 : 55-56)

จากข้อความข้างต้น ได้สนับสนุนสิ่งพิมพ์ว่า ยังคงมีบทบาทสำคัญที่ใช้เป็นสื่อการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบหรือการศึกษาทางไกล

สื่อสิ่งพิมพ์เป็นเอกสารที่สามารถใช้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองได้ ประกอบด้วยเนื้อหาที่สำคัญของหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอนโดยเน้นกิจกรรมและการฝึกปฏิบัติตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละบทเรียน เน้นการทำกิจกรรมมากกว่าเนื้อหาตำรา คือจะเน้นเนื้อหาเฉพาะที่เป็นสาระสำคัญที่จำเป็นจะต้องรู้จริงๆ เพียงร้อยละ 40 ส่วนที่เหลือจะเน้นกิจกรรมที่สอดแทรกระหว่างเนื้อหาประมาณร้อยละ 60 กิจกรรมที่เน้น เช่น การฝึกปฏิบัติจริง การทดลอง การศึกษาจากผู้รู้ และสถานประกอบการต่าง ๆ การสัมภาษณ์ การอภิปราย การศึกษา/ค้นคว้าจากสื่อเอกสาร สื่อวิทยุ-เทปเสียง สื่อวีดิทัศน์ สื่อโสตทัศน์ การจดบันทึก การทำแบบฝึกหัด เพื่อประเมินตนเอง ฯลฯ (กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน : 2538)

2. สื่อเสริม ประกอบด้วย

2.1 สื่อรายการโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม

สื่อรายการโทรทัศน์จะบูรณาการกับสื่อเอกสารและใช้ควบคู่กัน โดยเน้นเนื้อหาที่ขาดต้องการคำอธิบายจากผู้เชี่ยวชาญ หรือครู-อาจารย์ ที่สอนเก่ง มีชื่อเสียง รวมทั้งเนื้อหาที่ต้องการให้เห็นกระบวนการความเคลื่อนไหว หรือสิ่งที่ไม่สามารถมองเห็นในสถานการณ์ปกติ รวมทั้งเนื้อหาที่ต้องการให้เห็นกระบวนการความเคลื่อนไหว หรือสิ่งที่ไม่สามารถมองเห็นในสถานการณ์ปกติ รวมทั้งการสาธิตทดลองทางวิทยาศาสตร์ที่จำเป็นต้องให้เห็นกระบวนการเปลี่ยนแปลง ซึ่งไม่สามารถนำเสนอโดยสื่อการสอนอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นสื่อการสอนทางโทรทัศน์จะเน้นเฉพาะเนื้อหาที่สำคัญ โดยใช้เวลาประมาณ 20 นาที ยกเว้น การสอนภาษาต่างประเทศ ซึ่งจะมีการฝึกทักษะจากครูทางโทรทัศน์ด้วย รายการโทรทัศน์จะออกอากาศทางสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (Education Television : ETV) วันจันทร์-ศุกร์ ระหว่างเวลา 16.30-18.00 น. วันพุธ ระหว่างเวลา 13.10-16.30 น. วันเสาร์-วันอาทิตย์ ตั้งแต่เวลา 09.00-16.00 น.

2.2 รายการวิทยุ

สื่อรายการวิทยุกระจายเสียง เป็นอีกสื่อหนึ่งที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนทางไกล โดยนำเนื้อหาของหลักสูตรมาจัดการสอนทางวิทยุเพื่อเสริมการเรียนการสอนในแต่ละวิชาของหลักสูตรให้สมบูรณ์มากขึ้น โดยศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาจะปรับรายการวิทยุให้บูรณาการกับชุดวิชาตามหลักสูตรที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอน

2.3 สื่อบุคคล

ได้แก่ครู-อาจารย์ประจำวิชา ครูประจำกลุ่มและวิทยากรแต่ละสาขาวิชา ซึ่งจะเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนนักศึกษาโดยใช้สื่อประเภทต่าง ๆ

ตามขั้นตอนที่กำหนด โดยครูจะเป็นผู้ดำเนินการซึ่งแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ (การศึกษาผ่านดาวเทียม : สิงหาคม 2539) คือ

รูปแบบที่ 1 วิชาทั่วไป จะเริ่มต้นด้วยครูนำเข้าสู่บทเรียนแนะนำวัตถุประสงค์ และกิจกรรมของบทเรียน (ประมาณ 10 นาที) จากนั้นให้ผู้เรียนศึกษาจากบทเรียนทางโทรทัศน์ (ประมาณ 12-20 นาที) แล้วร่วมกันอภิปรายซักถาม หรือสาธิต ทดลอง ฝึกปฏิบัติจากแบบฝึกหัด หรือกิจกรรมที่กำหนดในบทเรียน (ประมาณ 10-15 นาที) สุดท้ายจะเป็นการสรุปบทเรียน (ประมาณ 5 นาที)

รูปแบบที่ 2 วิชาภาษาต่างประเทศ หรือวิชาที่ต้องฝึกทักษะจากบทเรียนทางโทรทัศน์ จะเริ่มต้นด้วยครูนำเข้าสู่บทเรียนเหมือนรูปแบบที่ 1 (ประมาณ 10 นาที) จากนั้นเป็นการศึกษาจากบทเรียนทางโทรทัศน์พร้อมทำแบบฝึกหัด หรือฝึกทักษะตามที่รายการโทรทัศน์กำหนด (ประมาณ 25-30 นาที) และสุดท้ายจะเป็นการซักถาม และสรุปบทเรียนระหว่างครู และผู้เรียน (ประมาณ 5 นาที)

การจัดการเรียนการสอนทั้ง 2 รูปแบบ จะสามารถเป็นไปตามขั้นตอนได้ ครูจะต้องเตรียมตัวอย่างน้อย 3 ประการ คือ

1) ครูจะต้องศึกษาคู่มือรับชมรายการโทรทัศน์ล่วงหน้าว่าจะออกอากาศในรายวิชาที่ระบุในตารางในเนื้อหาใด เพื่อสามารถวางแผนเตรียมผู้เรียนเข้าสู่บทเรียนได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากบทเรียนทางโทรทัศน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) ครูจะต้องจัดหา จัดเตรียมสื่อเสริม สื่อประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบทเรียน เช่น สไลด์ วิดิทัศน์ แผ่นภาพ หรืออื่น ๆ เพื่อนำมาประกอบบทเรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

3) ครูจะต้องศึกษาบทโทรทัศน์ไปพร้อมกับผู้เรียนเพื่อจับประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย หรือนำมาสรุปการเรียนรู้จากบทเรียนทางโทรทัศน์ หรือเชื่อมต่อกับเนื้อหาในแบบเรียน ตำรา หรือชุดวิชา

จะเห็นได้ว่าความสำเร็จหรือประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับรายการโทรทัศน์เพียงอย่างเดียว แต่มีครูเป็นปัจจัยที่สำคัญในการส่งเสริมให้การจัดการเรียนการสอนทางไกล ประสบผลสำเร็จ

2.4 สื่อประกอบอื่น ๆ ได้แก่

เทปเสียง เป็นสื่อประกอบสื่อสิ่งพิมพ์ ความยาวประมาณชุดวิชาละ 10-15 นาที แต่ละชุด อาจมีหลายรายการหรือไม่มีเลยก็ได้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม โดยเนื้อหาต้องไม่ซ้ำกับที่เสนอไว้บนสื่อสิ่งพิมพ์ กิจกรรมการฟังเทปเสียงจะระบุคำสั่งแทรกไว้ในเนื้อหาของเอกสารการเรียน

วิดิทัศน์ คือสื่อเสริมการศึกษาที่นำมาจากรายการโทรทัศน์ ซึ่งออกอากาศทางสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ สำหรับใช้ในศูนย์การเรียน เพื่อแก้ปัญหาในกรณีที่

ครูประจำกลุ่มไม่สามารถจัดให้นักศึกษาชมรายการโทรทัศน์ได้ตามเวลาที่ออกอากาศหรือให้นักศึกษาชมซ้ำในกรณีที่นักศึกษาชมรายการโทรทัศน์แล้วไม่เข้าใจเนื้อหาทั้งหมด หรือให้บริการนักศึกษาขึ้นไปศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

สื่อโทรทัศน์หรือสื่อทัศนศึกษา หมายถึง สื่อที่ใช้ภาพและเสียงหรือ ทั้งสองอย่างรวมกันในลักษณะอื่น ๆ นอกเหนือจากสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทปเสียง และวีดิทัศน์

ชุดทดลองด้วยตนเอง เป็นชุดสื่อ ทัศนศึกษาตามมิติที่สร้างขึ้นเพื่อให้นักศึกษาได้ลงมือทดลองปฏิบัติการด้วยตนเองในบางวิชา เช่น ชุดวิชาที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ที่ต้องการ ให้นักศึกษาลงมือทดลองด้วยตนเอง

แหล่งวิทยาการหรือผู้รู้ ที่จะให้คำปรึกษา ให้คำอธิบายเพิ่มเติมหรือศึกษาเรียนรู้จากของจริง ในธรรมชาติ ในสถานประกอบการ ห้องทดลอง ห้องสมุดประชาชน ฯลฯ

กิจกรรมชุมชน เช่น กิจกรรมการพัฒนาชุมชน หรือกิจกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรมและเทศกาลต่าง ๆ

วิธีการใช้สื่อ

การใช้สื่อการศึกษาทางไกลให้ใช้สื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อหลัก โดยให้นักศึกษาศึกษาด้วยตนเอง และชมรายการ โทรทัศน์หรือวีดิทัศน์เพื่อเสริมความรู้ตามที่กำหนดไว้ในสื่อสิ่งพิมพ์ หรือมาชมรายการโทรทัศน์หรือวีดิทัศน์ร่วมกันในการพบกลุ่ม หลังจากการศึกษาด้วยตนเองแล้ว

นอกจากนั้น นักศึกษาใช้เพื่อการทบทวนความรู้ได้ในเรื่องที่ต้องการ สำหรับการ ใช้สื่อการศึกษาทางไกลในการพบกลุ่ม เป็นบทบาทหน้าที่ของครูประจำกลุ่มที่จะต้องวางแผนและจัดกระบวนการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเวลาพบกลุ่มและสอดคล้องกับเนื้อหาและกิจกรรมในสื่อ ในแต่ละสัปดาห์ (ศูนย์การศึกษาทางไกล ไทยคม 2540 : 6)

ข้อดีและข้อจำกัดของสื่อทางไกล

ข้อดีและข้อจำกัดของสื่อ ในที่นี้ผู้วิจัยจะขอเสนอข้อดีและข้อจำกัดของสื่อ เพียง 3 สื่อที่สำคัญเท่านั้น คือ

1. สื่อสิ่งพิมพ์
2. สื่อรายการวิทยุ
3. สื่อรายการโทรทัศน์

สื่อสิ่งพิมพ์

ข้อดี

1. ผู้อ่านสามารถควบคุมการอ่านได้ตามความพอใจ คือจะอ่านเมื่อไหร่ก็ได้
2. ผู้อ่านจะอ่านซ้ำกี่ครั้งก็ได้
3. ผู้จัดทำสิ่งพิมพ์มีโอกาสจัดทำได้อย่างเต็มที่ จะใช้เวลานานแค่ไหน เรียบเรียง จัดพิมพ์ให้ยาวหรือสั้นแค่ไหนก็ได้ตามความต้องการ
4. มีโอกาสใช้ความคิด ศิลปะ และเทคนิคใหม่ๆ เข้าช่วยได้เต็มที่ เพื่อชักจูงเรียกร้องความสนใจ ทำให้สื่อชนิดนี้ง่ายต่อการดึงดูดความสนใจ
5. สร้างความเชื่อถือและศรัทธาได้ง่าย เพราะสื่อชนิดนี้มีลักษณะความมั่นคงถาวร เป็นหลักฐานไม่เสื่อมถอย มีความผิดพลาดน้อย

ข้อจำกัด

1. ลงทุนมาก
2. ระยะเวลาที่ใช้เตรียมการมาก
3. โอกาสที่จะเข้าถึงประชาชนทุกจุดนั้นทำได้ยาก

วิทยุกระจายเสียง

ข้อดี

1. สามารถเข้าถึงประชาชนได้ทุกจุด
2. ราคาถูก
3. สร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินควบคู่กันไป
4. ถึงผู้รับได้อย่างรวดเร็ว
5. ผู้รับหรือผู้ฟังมีความรู้สึกใกล้ชิดกันเหมือนกับได้พูดคุยกันอยู่ตรงหน้า
6. มีประสิทธิภาพกว้างไกลออกอากาศทีเดียวได้ฟังพร้อมกันหมด แม้ผู้ระยะไกล
7. ปลุกปั่น เร้าใจ กระตุ้น เป็นสื่อที่มีอิทธิพลมากเพราะใช้คำพูด
8. สามารถใช้องค์ประกอบหลายอย่างเพื่อดึงดูดความสนใจ เช่น ใช้เพลงประกอบ

ข้อจำกัด

1. เสื่อมถอยไม่เป็นหลักฐานถาวรได้
2. ถ้าเทคนิคไม่ดีพอก็ไปไม่ถึงผู้รับหรือผู้ฟังไม่ชัดเจนได้

3. ใช้แต่เพียงประสาทหูรับฟังแต่เพียงอย่างเดียว เข้าใจยาก ไม่เหมือนการมองเห็น
ด้วยตา
4. ต้องสร้างภาพพจน์ให้คิดสมองเอาเอง แต่ละคนอาจจะสร้างขึ้นมากแตกต่างกัน
ไม่ตรงกัน บิดเบือนได้ง่าย

รายการโทรทัศน์

ข้อดี

1. ดึงดูดความสนใจของผู้รับได้มากกว่าสื่อชนิดอื่น ๆ
2. ไปได้กว้างไกล รวดเร็ว โดยเฉพาะปัจจุบันเทคโนโลยีเจริญขึ้นมาก เช่น สามารถ
ถ่ายทอดผ่านดาวเทียมได้
3. ผู้รับสามารถเก็บรายละเอียดได้ดีกว่าวิทยุหรือสื่ออื่น
4. สามารถเสนอได้ทั้งข่าวสาร ความเป็นจริง และความบันเทิง
5. มีวิธีการพลิกแพลงในการเสนอข่าวสารความรู้ได้มากกว่าสิ่งอื่น ๆ

ข้อจำกัด

1. จำกัดเนื้อที่คนดู
2. ราคาแพง
3. เป็นสื่อประเภทสื่อทางเดียว ไม่อาจซักถามได้ทันทีที่สงสัย
4. ผู้รับต้องมีเวลาและความตั้งใจจริงในการชมโทรทัศน์ จึงจะสามารถรับเรื่องราว
ต่าง ๆ ได้อย่างสมบูรณ์ ผิดกับวิทยุซึ่งผู้รับสามารถทำงานอื่นไปได้ด้วยขณะที่กำลังรับฟัง

ความสำคัญของกระบวนการเรียนการสอน

ซันด์ (Sund 1967 : 43-44) ได้เสนอถึงความสำคัญของกระบวนการเรียนการสอนว่า การที่นักเรียนจะเรียนได้ดีที่สุดนั้น ขึ้นอยู่กับการเรียนของนักเรียน โดยนักเรียนควรมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ และยังขึ้นกับการสอนของครู โดยครูต้องสนับสนุน ชมเชยและให้กำลังใจ และให้ประสบการณ์อย่างกว้างขวาง โดยครูต้องมีการเตรียมเพื่อการเรียนการสอนอย่างดีที่สุด บรูเนอร์ (Bruner 1969 : 71-72) ก็เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของกระบวนการเรียนการสอนไว้ว่า ถ้าครูผู้สอนรู้จักจัดเนื้อหา จัดวิธีสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาแล้ว เนื้อหาใด ๆ ก็สามารถสอนให้ผู้เรียนเข้าใจได้

เบอร์นาร์ด (Bernard 1972 : 18) เสนอไว้ว่า มุคสิกภาพและการสอน มีผลโดยตรงต่อตัวนักเรียนและนิสัยในการเรียนของนักเรียน ซึ่งจะมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วย

แฮนดีลีย์ (Handley 1973 : 107) ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับความสำคัญของการเรียนการสอนว่าความสำเร็จในการเรียนและการสอน ขึ้นอยู่กับธรรมชาติของความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน รวมทั้งกลยุทธ์และรูปแบบการสอนของครูด้วย

แมดดอกซ์ (Maddox 1963 : 11) เสนอว่า วิธีเรียนเป็นเรื่องเฉพาะของแต่ละบุคคลวิธีหนึ่งอาจเหมาะสมกับคน ๆ หนึ่ง แต่อาจไม่เหมาะสมกับคนอื่นก็ได้ และวิธีเรียนแต่ละวิชา ก็อาจแตกต่างกันด้วย แต่อย่างไรก็ตามการเรียนก็ยังคงเป็นศิลปะวิธีเรียนที่ดีมีความจำเป็นอย่างมาก การประสบความสำเร็จในการเรียน ขึ้นกับความสามารถและการทำงานหนัก รวมทั้งวิธีเรียนด้วย นักเรียนบางคนเรียนได้ดี ไม่ได้ขึ้นกับความสามารถอย่างเดียว แต่ขึ้นกับการทำงานเกี่ยวกับการเรียนมากขึ้นให้เวลาในการเรียนมากกว่าคนอื่น ซึ่งแมดดอกซ์ เสนอไว้ว่า การประสบความสำเร็จในการเรียนมีปัจจัยที่เป็นตัวกำหนด ดังนี้

1. สติปัญญาและความสามารถพิเศษต่างๆ 50 - 60 เปอร์เซนต์
2. ความขยันหมั่นเพียร ความพยายาม และวิธีการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ 30 - 40 เปอร์เซนต์
3. โอกาสและปัจจัยแวดล้อมต่างๆ 10 - 15 เปอร์เซนต์

เชนเดอร์ (Chander 1996 : 4) เสนอว่า กลยุทธ์ในการเรียนที่ไม่ดีหรือผิดพลาดจะทำให้ผู้เรียนเสียเวลา และมีผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ดีเท่าที่ควร ซึ่งนักเรียนที่เรียนอ่อนสามารถกลับมาเรียนดีได้ ถ้าปรับปรุงกลยุทธ์ในการเรียนให้ถูกต้อง

เวน (Wren 1968 : 1-4) ก็ให้ข้อสรุปคล้ายกันว่า นิสัยในการเรียนของนักเรียนนั้นสามารถแสดงได้ 2 ลักษณะ คือ นิสัยในการเรียนที่ดี และนิสัยในการเรียนที่ไม่ดี หากมีนิสัยในการเรียนดีก็จะทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ซึ่งตรงกันข้ามหากมีนิสัยในการเรียนไม่ดีก็มีผลให้ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนต่ำ หรือไม่ประสบความสำเร็จในการเรียน

วอเตอร์เฮาส์ (Waterhouse 1983 : 138) สรุปว่า พฤติกรรมของนักเรียนในห้องเรียนเป็นสาเหตุสำคัญเกี่ยวกับผลการเรียนที่ครูและทุกคนควรพิจารณา

นักการศึกษาของไทยได้มีการกล่าวถึงความสำคัญของกระบวนการเรียนการสอนไว้หลายท่าน ดังนี้

วิจิตร ศรีสะอ้าน และคณะ (2523 : 161) กล่าวไว้ว่า การเรียนโดยมีครูสอนคือการที่ต้องมีบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นผู้คอยชี้แนะแนวทางหรืออำนวยความสะดวกในการเรียนแก่ผู้เรียน และประสิทธิภาพของการเรียนก็ขึ้นกับความสามารถและเทคนิคการสอนของครู รวมทั้งบุคลิกภาพของครูผู้สอนอยู่มาก

ปรีชาฉัตร อุดมมะโฮริน (2529 : 11-12) กล่าวว่า ความสำเร็จในการเรียนไม่ได้ขึ้นอยู่กับความสามารถและความพากเพียรแต่เพียงอย่างเดียว หากยังต้องอาศัยวิธีการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพช่วยอีกด้วย และยังเสนออีกว่า นักศึกษาที่เฉลียวฉลาดมาก ๆ บางคนเคยพลาดถึงสอบตกมาแล้ว โดยเฉพาะวิชาต่างๆ ที่เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ อาจเป็นเพราะพวกเขาขยันไม่พอ หรือเป็นเพราะพวกเขาไม่เคยทราบถึงวิธีการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพมาก่อนเลย

วีระชาติ สวนไพรินทร์ (2513 : 29-33) กล่าวว่า ความรู้ต่าง ๆ รวมทั้งกระบวนการแสวงหาความรู้ และเจตคติที่ผู้เรียนได้รับ เป็นผลมาจากกระบวนการสอน ซึ่งจำเป็นต้องมีการประเมินผลของการเรียนการสอนเพราะเป็นตัวที่บอกว่า กระบวนการเรียนการสอนเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ควรปรับปรุงแก้ไขส่วนใดจึงจะมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าทั้งวิธีการสอนและวิธีการเรียน เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน และเป็นส่วนสำคัญที่สุดที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการศึกษา ผู้วิจัยจึงขอเสนอถึงลักษณะการเรียนการสอนที่ดีไว้ด้วย ดังนี้

โรเจอร์ (Rogers อ้างถึงในประธาน วัฒนวาณิชย์ บรรณาธิการ 2521 : 2) กล่าวถึงข้อสังเกตในการเรียนว่า

1. การเรียนที่สำคัญที่สุดอย่างเดียวน่าจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ คือ การค้นพบด้วยตนเอง แสวงหาการเรียนอย่างเหมาะสมกับตัวเอง
2. การเรียนจากการค้นพบด้วยตนเอง และความจริงซึ่งเหมาะสมกับตัวเราเองโดยการดูซึมเข้าไปเป็นประสบการณ์นี้ ไม่สามารถจะสื่อสารไปยังบุคคลอื่นได้โดยตรง
3. การเรียนจะบังเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนมีส่วนรับผิดชอบในกระบวนการเรียนรู้ เมื่อเขาเลือกแนวทางของตนเอง ช่วยตัวเองให้ค้นพบแหล่งการเรียนรู้ ค้นพบปัญหาของตนตัดสินใจเลือกทางเดินของตนเอง และยอมรับผลที่จะเกิดขึ้นจากการเลือกนั้น
4. มีความเป็นอิสระ ความคิดริเริ่ม และการพึ่งตนเอง เป็นสิ่งที่จะอำนวยความสะดวกการเรียนบนพื้นฐานของความรู้จักวิพากษ์วิจารณ์และประเมินตนเอง

แฮรี แมคคอกซ์ (Maddox 1963 : 15-16) ได้เสนอถึงนิสัยในการเรียนทำให้นักเรียนเรียนประสบความสำเร็จในการเรียน โดยรวบรวมจากการใช้แบบสอบถามไว้ ดังนี้ คือ

1. ทำแผนสำหรับทำงานทุกวัน
2. ทำตามแผนที่ทำไว้
3. ทำงานให้เสร็จตามเวลาที่กำหนด

4. ทำงานด้วยความสนใจเอาใจใส่
5. มีส่วนร่วมในการอภิปรายในชั้นเรียน
6. เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับการเรียนจะปรึกษากับครู
7. มีการเตรียมล่วงหน้าก่อนที่จะศึกษารายละเอียดของบทเรียน
8. มีการทำบันทึกสำหรับแต่ละวิชา
9. มีการสรุปเนื้อหาที่เรียน
10. ทำแผนผังหรือตารางง่าย ๆ ย่อ หรือรวบรวมใจความเอง
11. แบ่งเวลาพักผ่อนให้พอ

ประธาน วัฒนวาณิชย์ (2529 : 5) เสนอถึงลักษณะของนักศึกษาที่เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพว่า นักจิตวิทยาและนักแนะแนวการศึกษาหลายคนกล่าวว่า นักศึกษาผู้มีประสิทธิภาพ ได้แก่ ผู้มีลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. ผู้มีตารางเวลาเรียนอย่างสม่ำเสมอ
2. ทำงานตามตารางเวลาที่กำหนด
3. มักจะทำงานในเวลาที่กำหนดไว้ทุกวันอย่างสม่ำเสมอ
4. มักจะทำงานในสถานที่ที่กำหนดไว้อย่างสม่ำเสมอ
5. มักจะทำงานในระยะเวลาไม่ยาวนานเกินไปและหยุดพักระหว่างทำงาน
6. ทบทวนคำสอนหลังจากฟังคำบรรยายแล้ว โดยไม่ชักช้า
7. ไม่ปล่อยงานให้ค้างอยู่บนนาทีสุดท้าย
8. ไม่เสียสมาธิโดยง่าย
9. ไม่ใช้การสอนเป็นแรงจูงใจในการเรียน
10. อ่านหนังสือก่อนเข้าชั้นเรียนตามสมควร
11. เข้าฟังการบรรยาย สัมมนาหรือทบทวนการสอน
12. มักจะไม่ค่อยทะเลาะวิวาทที่มากกว่าวิชาอื่น
13. มีความรู้ในการใช้บริการห้องสมุด
14. ทำตามแผนการเรียนที่วางไว้อย่างสม่ำเสมอ
15. ปรับปรุงคำบรรยายที่จดจากห้องเรียนเสมอ
16. ทำงานที่รับมอบหมายได้ภายในกำหนดโดยไม่ล่าช้ามาก
17. การเรียนเป็นสิ่งรื่นรมย์

18. เมื่อมีแรงกระตุ้นจะทำงานได้ดี
19. ไม่ทำงานหนักมากเกินไปในวันหยุด

วิจิตร ศรีสะอ้าน และคณะ (2523 : 97) ได้กล่าวถึงวิธีการเรียนที่ดีว่า การเรียนที่ดีคือการเรียนอย่างใช้ความคิด เรียนด้วยความสนใจ เรียนให้เข้าใจแยกแยะเปรียบเทียบเรื่องที่เรียน ทำโน้ตย่อสิ่งที่เรียน ทำแผนภูมิหรือตาราง หรือเขียนเป็นบทกลอนช่วยความจำ หมั่นฝึกฝน และทบทวนสิ่งที่เรียนเสมอ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ (2530 : ๖) ทำการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีสอนคุณภาพของกลวิธีสอน เวลาที่ใช้ในการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร พบว่า เมื่อใช้นักเรียนเป็นหน่วยวิเคราะห์ พบว่า กลวิธีการสอนโดยเฉลี่ย คุณภาพของกลวิธีสอนโดยเฉลี่ย เวลาที่ใช้ในการเรียนโดยเฉลี่ย และความคงที่ของเวลาที่ใช้ในการเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ด้านวิชาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สุวิทย์ สมานมิตร (2515 : 55) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัย โดยศึกษาเฉพาะกรณีนักศึกษาคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ.2515 พบว่า นักศึกษาที่มีอายุอยู่ในกลุ่มต่ำสุด (17 - 19 ปี) จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักศึกษาในกลุ่มอายุอื่นๆ นักศึกษาที่มีอายุสูงสุด (ตั้งแต่ 23 ปีขึ้นไป) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรองลงมา ส่วนนักศึกษาที่มีอายุปานกลาง (21-23 ปี) ซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่ของประชากรที่ศึกษา ปรากฏว่ามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำสุด ส่วน เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2514 : 55) พบว่า คะแนนเฉลี่ยสะสมของนักศึกษา กับอายุ มีความสัมพันธ์ทางลบ ($r = 0.147$) และความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่านักศึกษาที่มีอายุน้อยได้คะแนนสูงกว่านักศึกษาอายุมาก

วิรุทธ บุญชะไวโรจน์ (2528) ได้ศึกษาความคิดเห็นของบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ ที่มีต่อสื่อเสริมในระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับรายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษาจากบัณฑิตสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ปีการศึกษา 2525 จำนวน 825 คน พบว่าบัณฑิตส่วนใหญ่ไม่สามารถรับชมรายการ ได้ทุกครั้ง เพราะไม่มีเวลาว่าง ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการออกอากาศ คือ เวลา 18.00-20.00 น.

ศูนย์วิจัยและพัฒนาระหว่างชาติ (IBRC) และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2530) พบว่า บัณฑิตส่วนใหญ่จะดูรายการวิทยุโทรทัศน์ที่เกี่ยวกับวิชาที่เรียนและได้ระบุว่ารายการวิทยุโทรทัศน์ ประกอบชุดวิชาเป็นสื่อเสริมที่สำคัญที่สุด

ศุภธินี โอบายะวาทย์ (2530 : 113) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การนำเสนอรูปแบบการจัดตั้ง หน่วยบริการการศึกษาเคลื่อนที่สำหรับระบบการศึกษาทางไกลมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พบว่า นักศึกษานาน ๆ จึงจะดูรายการสักครั้ง พอ ๆ กับไม่ดูรายการเลย เหตุผลที่นักศึกษาไม่สามารถ ดูรายการวิทยุโทรทัศน์ได้ทุกครั้งเพราะไม่มีเวลารองลงมาคือ ไม่มีเครื่องรับที่บ้านพัก และรับภาพ ได้ไม่ชัดเจน นักศึกษาไม่สามารถฟังรายการวิทยุกระจายเสียงได้ทุกครั้ง เพราะไม่มีเวลารอง รับฟังได้ ไม่ชัดเจน และคิดว่าศึกษาจากเอกสารการสอนก็พอแล้ว

ฝ่ายจัดระบบและวิจัยสื่อการศึกษา สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมมาธิราช (2530 : 23) ได้ศึกษาธรรมชาติของการดูรายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช พบว่า นักศึกษาที่ดูรายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 56.55 ของจำนวนนักศึกษาที่ส่งแบบสอบถามกลับคืนมา โดยส่วนใหญ่จะดูรายการ เป็นบางครั้ง ร้อยละ 61.24 รองลงมาคือ นาน ๆ ครั้ง จึงมีโอกาสได้ดู ร้อยละ 31.71 ทั้งนี้เนื่องจาก นักศึกษาไม่มีเวลา และมีเวลารอง ไม่ตรงกับเวลาที่รายการโทรทัศน์ออกอากาศ

หน่วยวิจัยสถาบันและสารสนเทศ กองแผนงาน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2531 : 86) ได้สำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนในระบบการสอนทางไกล ของมหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช พบว่า บัณฑิตจะดูรายการวิทยุโทรทัศน์มากกว่าฟังรายการวิทยุกระจายเสียง ซึ่งบัณฑิต ส่วนใหญ่จะดูรายการที่เกี่ยวกับวิชาที่เรียนเมื่อมีเวลา แต่มีบัณฑิตบางส่วนไม่เคยดูเลย สาเหตุของการ ไม่ได้ดูรายการวิทยุโทรทัศน์เป็นเพราะไม่มีเครื่องรับโทรทัศน์ ไม่มีเวลารองในช่วง ออกอากาศและรับภาพ ไม่ชัดเจน

คณะวิจัย กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2539 : 23-26) ทำการวิจัยเกี่ยวกับการทดลอง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในระบบโรงเรียน พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการในลักษณะปฏิสัมพันธ์ (Interactive Learning Process) ระหว่างครูผู้สอน นักเรียน สื่อเอกสารชุดวิชาและรายการโทรทัศน์มีความเหมาะสม และช่วยให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบของหมวดวิชา ภาษาดังประเทศมีความเหมาะสม แต่รูปแบบของหมวดวิชาทั่วไปควรเพิ่มความยาวของรายการโทรทัศน์ เป็น 30 นาที สื่อเอกสารชุดวิชาและรายการโทรทัศน์ช่วยเพิ่ม ประสิทธิภาพในการเรียนการสอน

ควรปรับปรุงข้อบกพร่องในด้านต่างๆ ให้ดียิ่งขึ้น

ประสาธ อิศรปริดา (2522 : 77) พบว่า ระบบของสังคมไทยมีการอบรมเลี้ยงดูเด็กหญิงและเด็กชายต่างกัน คือ มักจะอบรมให้ผู้หญิง ปฏิบัติตนอยู่ในกรอบประเพณี มีความเชื่อและปฏิบัติตาม มีความต้องการความช่วยเหลือสูงกว่า เพศชาย นอกจากนี้ลักษณะและธรรมชาติของผู้ชายซึ่งมักจะแข็งแรงกว่า และสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ น่าจะทำให้วิธีการเรียนรู้ของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เพศต่างกัน มีความแตกต่างกันด้วย

วิทยากร ท่อแก้ว (2525) ได้ทำการวิจัย เกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช โดยศึกษากับผู้ชมรายการโทรทัศน์ทั่วประเทศที่ไม่ได้เป็นนักเรียน ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช จำนวน 6,675 คน พบว่า ผู้ชมร้อยละ 84.80 มีความต้องการรายการโทรทัศน์เพื่อศึกษามากที่สุด ความยาวของรายการควรมีความยาว 30 นาที ช่วงเวลาที่ผู้ชมสะดวกในการชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาคือ ในวันจันทร์-ศุกร์ เวลา 19.00-20.00 น. และ 20.00-21.00 น.

จีนจิต นัยนิตย์ (2538) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาค้นคว้าความต้องการของนักศึกษาทางไกลเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาผ่านดาวเทียม ตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ พ.ศ. 2530 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ต้องการให้ออกอากาศ ในวันจันทร์-ศุกร์ ช่วงเวลา 18.00-21.00 น. ส่วนวันเสาร์และอาทิตย์ ต้องการให้ออกอากาศในช่วงเวลา 18.00-21.00 น.

คฤฤณี ชัยยีน (2524) ทำการวิจัย เรื่อง "ความต้องการของเยาวชนที่มีต่อรายการโทรทัศน์เพื่อศึกษานอกโรงเรียนภาคกลางวัน" พบว่า รายการโทรทัศน์เพื่อศึกษาคควรมีความยาวประมาณ 1 ชั่วโมง

ทัศนีย์ ขาสมาน (2518) ได้ทำวิจัยเรื่อง "การชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาของประชาชนในกรุงเทพมหานคร" เพื่อศึกษาสภาพของรายการโทรทัศน์ว่ามีประโยชน์ต่อการศึกษาของระบบโรงเรียนต่อประชาชนเพียงใด โดยได้สำรวจรายการต่าง ๆ ของสถานีโทรทัศน์ 4 แห่ง ในกรุงเทพมหานคร และส่งแบบสอบถามไปยังผู้ชมรายการ พบว่า ช่วงเวลาในการชมรายการโทรทัศน์เพื่อศึกษาเป็นอุปสรรคสำคัญในการชม เพราะช่วงเวลาที่ประชาชนชอบชมรายการมากที่สุดในวันจันทร์-ศุกร์ คือ เวลา 18.00 ถึง 20.00 น. วันเสาร์และวันอาทิตย์ เวลา 12.00 ถึง 14.00 แต่ปรากฏว่าช่วงเวลาดังกล่าว บางสถานีมีรายการเพื่อการศึกษาประมาณ 20-30 นาที บางสถานีไม่จัดรายการเพื่อการศึกษาในช่วงนี้เลย ประชาชนต้องการรายการความรู้หรือสารคดีที่จัดมีคุณภาพและปริมาณปานกลาง ประชาชนต้องการรายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาส่งเสริมความรู้ รองลงมาคือส่งเสริมศีลธรรมและให้ความบันเทิง

ณัฏฐา เสียงแก้ว (2519) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความต้องการรายการโทรทัศน์สำหรับการศึกษาของประชาชนภาคใต้" พบว่าช่วงเวลาที่รับชมรายการมากที่สุดคือ 18.00 น. ถึง 22.00 น. ความยาวของรายการ 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง และปัญหาที่ได้รับจากการชมรายการคือ รายการโทรทัศน์ที่สนใจในช่วงเวลาตึกเกินไป และไม่ตรงกับเวลาว่างของประชาชน

ธนิต บุญประเสริฐ (2530) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาความสนใจของประชาชนในการรับชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาช่อง 11" พบว่า ช่วงเวลาการรับชมรายการโทรทัศน์เพื่อศึกษากลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษา เห็นว่า ช่วงเวลา 18.00-20.00 น. ของวันจันทร์ - วันศุกร์ เป็นช่วงเวลาที่เหมาะสม

ชงกิจ กิจขรรธง (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของผู้ชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช ที่ออกอากาศทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 กรุงเทพมหานคร" พบว่า ความยาวของรายการควรเสนอ 30 นาที วันที่ออกอากาศคือวันเสาร์และอาทิตย์ และวันธรรมดา ในช่วงเวลา 18.00-18.30 น.

สมชาย ทิตะกวังศ์ (2536) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างการชมเทปโทรทัศน์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพมหานคร" พบว่า นักศึกษาชมรายการโทรทัศน์มากในวันเสาร์ ช่วงเวลาที่ชมมากที่สุดคือ 20.00-22.00 น.

ชตริษา หลีจวัน (2536) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมการเรียนจากสื่อรายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช" พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะว่าควรออกอากาศในวันเสาร์และวันอาทิตย์ ความยาวของรายการ 30 นาที ช่วงเวลาที่เหมาะสมคือ 22.00-24.00 น. ในวันจันทร์-ศุกร์ และช่วงเวลา 12.00-14.00 น. ในวันเสาร์และอาทิตย์ ปัญหาและอุปสรรคในการรับชมวิทยุโทรทัศน์ คือ เนื้อหาสาระในรายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษาไม่น่าสนใจ ทำให้ไม่อยากติดตามรับชม เวลาออกอากาศอยู่ในช่วงเวลาที่ทำงานหรือเดินทางกลับบ้าน มีรายการอื่นที่น่าสนใจกว่าในเวลาเดียวกัน สมาชิกในครอบครัวต้องการชมรายการอื่นในเวลาเดียวกัน นักศึกษาต้องการพักผ่อนในช่วงเวลาออกอากาศ นักศึกษาไม่ทราบเวลาออกอากาศหรือจำเวลาออกอากาศไม่ได้ รับภาพและเสียงไม่ค่อยชัดเจน และนักศึกษาไม่มีเครื่องรับโทรทัศน์เป็นของตนเอง

ตุมาลี ศรีรัชสวัสดิ์ (2531) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของผู้ผลิตและนักศึกษาที่รับชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เกี่ยวกับรูปแบบและเทคนิคการผลิตรายการโทรทัศน์การศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหง" พบว่า นักศึกษาให้ความคิดเห็นว่าช่วงเวลาที่เหมาะสมที่สุดในการชมรายการคือเวลา 18.30 น. ถึง 19.30 น. และเห็นว่าความยาวของรายการควรเสนอเป็นเวลา 45 นาที

วีระ ศรีขาว (2525) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการรายการวิทยุเพื่อการศึกษาทางวิทยุ และไปรษณีย์ของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่สนใจฟังรายการวิทยุเพื่อการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ และเห็นว่ารายการวิทยุมีประโยชน์ต่อการเรียนมาก ผู้เรียนส่วนใหญ่ต้องการให้ออกอากาศรายการวิทยุในช่วงเวลา ตั้งแต่ 18.00-21.00 น. ของทุกวัน โดยออกอากาศรายการละ 30 นาที จำนวนครั้งในการออกอากาศผู้เรียนต้องการให้ออกอากาศรายการละ 2 ครั้ง ส่วนปัญหาของผู้เรียนส่วนใหญ่คือเวลาออกอากาศ รายการวิทยุเพื่อการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ตรงกับเวลาทำงานของผู้เรียน จึงไม่สามารถรับฟังรายการวิทยุได้ทุกครั้งเพราะต้องทำงานที่ไม่สามารถรับฟังรายการวิทยุได้ ด้านปัญหาของเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือเกี่ยวกับการผลิตรายการวิทยุ คือ ปัญหาด้านบุคลากร การบริหารและการประสานงาน เป็นส่วนใหญ่

ไพพร เต็กอุทัย (2513) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การสำรวจรายการศึกษาทางวิทยุกระจายเสียง ในจังหวัดพระนคร" พบว่า ครูฟังวิทยุกระจายเสียงทุกวันในช่วง 05.00-07.00 น. ส่วนนักเรียนฟังวิทยุกระจายเสียงในช่วงเวลา 17.00-21.00 น. ในวันจันทร์-ศุกร์

หทัยโรจน์ บุญญานวัตร (2519) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความต้องการรายการวิทยุกระจายเสียง สำหรับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของประชาชนในภาคกลาง" พบว่า ความยาวของรายการที่ต้องการรับฟัง คือ รายการที่มีความยาวมากกว่า 30 นาที แต่ไม่เกิน 1 ชั่วโมง ส่วนเวลาที่ประชาชนฟังมากในวันต่างๆ ของสัปดาห์ คือ เวลาเช้าก่อน 07.00 น. ถึง 09.00 น. และช่วงหัวค่ำ เวลา 18.00 น. ถึง 20.00 น.

สมโภช รอดบุญ (2522) ได้สรุปผล ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความต้องการรายการวิทยุทางการศึกษาสำหรับโครงการศูนย์การศึกษาต่อเนื่อง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" พบว่า ประชากรต้องการรับฟังรายการทางวิชาการ รายการสารคดี และความรู้ทั่วไป ความยาวของรายการประมาณ 30 นาที ช่วงเวลาของรายการในการส่งกระจายเสียงคือ ระหว่างเวลา 08.00-20.00 น. และวันที่ต้องการให้ส่งกระจายเสียงคือ วันเสาร์และวันอาทิตย์

ฝ่ายจัดระบบและวิจัยสื่อการศึกษา สำนักเทคโนโลยีการศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2524 : ก) ได้ทดสอบประสิทธิภาพของสื่อวิทยุกระจายเสียงประกอบชุดวิชา ที่เปิดสอนในภาคการศึกษาแรกของมหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบประสิทธิภาพเบื้องต้นของรายการวิทยุกระจายเสียง และสำรวจข้อมูลจากการฟังรายการวิทยุกระจายเสียง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างและปรับปรุงสื่อประเภทนี้ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น พบว่า ในด้านรูปแบบของรายการ นักศึกษาเห็นว่า ควรเป็นการอภิปรายและสนทนา ร้อยละ 33.91 บรรยาย ร้อยละ 26.47 สารระดม ร้อยละ 18.43 ในด้านเนื้อหาควรจะสรุปประเด็นสำคัญ ร้อยละ 36.43 ข่าวนี้อา ในเอกสารการสอน ร้อยละ 22.74

ความยาวของรายการควรมีความยาว 30 นาที ผลการรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียงมีทั้งรับฟัง ได้ชัดเจนมาก และชัดเจนบางเวลา ควรจัดรายการวิทยุ ประกอบชุดวิชา 1 รายการ ต่อเนื้อหา 1 หน่วย และ 2 รายการ ต่อเนื้อหา 1 หน่วย เนื้อหารายการ มีคุณภาพดี สามารถสรุปประเด็น ได้ชัดเจน

นางรณัญ วงษ์ศรี (2535) ได้ศึกษาถึงการใช้สื่อการเรียนของนักศึกษาทางไกล ระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ในการวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการใช้สื่อการเรียนของนักศึกษาทางไกลระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับชั้น สถานภาพการสมรส และอาชีพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ นักศึกษาทางไกล จำนวน 422 คน ผลการวิจัยพบว่า การใช้สื่อการเรียนของนักศึกษาทางไกลระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับปานกลาง มีการพบกลุ่มอยู่ในระดับมาก มีการใช้สื่อสิ่งพิมพ์อยู่ในระดับปานกลาง และมีการใช้สื่อโสตทัศน์อยู่ในระดับน้อย

ไพศาล เพ่งพิศ (2535) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้สื่อการเรียนทางไกลของนักศึกษา นอกโรงเรียนสาขาสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงใต้ วัตถุประสงค์หลักของการศึกษาคือ เพื่อทราบปัญหาในการใช้สื่อการเรียนทางไกล ปริมาณ และความต้องการในการใช้สื่อการเรียนทางไกล รวมทั้งลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม ของนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษาทางไกลสาขาสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงใต้ ที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2533 ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการใช้สื่อการเรียนทางไกล นอกจากสื่อประเภทวิทยุกระจายเสียง เพื่อการศึกษา ที่นักศึกษามีปัญหาเกี่ยวกับด้านเทคนิคทั่วไป โดยมีปัญหาเกี่ยวกับเสียงรบกวนความชัดเจน และการหมุนหาค้นเพื่อการรับฟังรายการ ส่วนความต้องการในการใช้สื่อการเรียนทางไกล นักศึกษา ต้องการสื่อสิ่งพิมพ์มากที่สุด รองลงมาคือการพบกลุ่ม และวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2541) ได้ทำการสรุปผลการติดตามผลการทดลองโครงการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ภาคเรียนที่ 1/2540 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าควรขยายเวลา จากเดิมให้มีความยาวประมาณ 25-30 นาที และออกอากาศให้ตรงตามตารางออกอากาศ

งานวิจัยต่างประเทศ

โทบิน (Tobin 1985 : 62-71) ได้ทำการวิจัยและศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนเกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ในกิจกรรมการเรียนวิทยาศาสตร์ โดยทำการศึกษากับนักเรียน 15 ชั้นเรียนของระดับประถม 6 และ 7 จากนักเรียนในประเทศออสเตรเลีย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนในเรื่องการวางแผนและการทำงานเป็นกลุ่ม

จากการศึกษาความถนัดของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา (Bloom, 1964) แสดงว่าความเจริญงอกงามและพัฒนาการทางสติปัญญาที่มีนัยสำคัญนั้นเป็นไปในระหว่าง 18-22 ปี ทิดเคนส์ (Randolph Charles Dickens, 1974 : 784-A) ทำการศึกษาเมื่อปี 1974 พบว่า อายุมีความสัมพันธ์ทางลบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่สติปัญญามีผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และจากการวิจัยของแมคเคลย์ (William Bronson Macleay, 1974 : 2725-A) พบว่า เพศ และอายุไม่มีผลเพียงพอที่จะชี้ถึงความสำเร็จ ในการเรียนมหาวิทยาลัย แต่เพศและอายุต่างก็เป็นปัจจัยที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ในมหาวิทยาลัยแตกต่างกันได้ และมีการพบว่า อายุไม่มีผลต่อความสำเร็จในการศึกษาวิชาโปรแกรมเทคโนโลยี (Technology Programs) และโปรแกรมพัฒนาทักษะ (Wallace Meacham Norton, 1975 : 4962-A) อีกด้วย

เมื่อปี 1967 คลาร์ก (Clark) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ของบิดามารดากับภาวะการศึกษาของบุตรหลาน ของชาวอเมริกัน นิโกร จำนวน 1,519 คน ซึ่งเคยเรียนอยู่ในวิทยาลัยต่าง ๆ หลายแห่ง ปรากฏผลดังนี้คือ ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างระดับรายได้ของบิดามารดากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับวิทยาลัยของบุตรหลาน จากกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ศึกษา ระดับอาชีพของบิดามารดามีความสัมพันธ์โดยตรงกับผลการเรียนของบุตร ระดับการศึกษาของบิดามารดามีความสัมพันธ์โดยตรงกับความสำเร็จหรือความล้มเหลว ในการศึกษาของบุตรหลาน ถ้าบิดามารดาหรือคนใดคนหนึ่งเคยเรียนจบมหาวิทยาลัยมาแล้ว จะมีแนวโน้มว่าบุตรหลานจะได้เรียนจบ ชั้นปริญญา แต่ถ้าบิดามารดาไม่เคยเรียนจบระดับมหาวิทยาลัยจะมีแนวโน้มว่าบุตรหลานจะไม่จบระดับมหาวิทยาลัยด้วย ซึ่งแสดงว่าอาชีพและระดับ การศึกษาของบิดามารดามีความสัมพันธ์กับผลการเรียนของนิสิต ถ้าบิดามีอาชีพและระดับการศึกษาค่ำ นิสิตมักจะมีแนวโน้มเรียนได้ไม่ดี

เมื่อปี 1970 มอตลีย์ (Motley) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการทำนายค่าขององค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างนิสิตในวิทยาลัย ปีที่สองของปี 1967 จำนวน 1,185 คน จากการศึกษาพบว่า สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นตัวแปรหนึ่งที่ใช้ทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้

เลมอส (Lemos 1984) ศึกษาถึงบทบาทของโทรทัศน์ในขบวนการให้การศึกษของประเทศบราซิลยุคใหม่เพื่อที่จะรวบรวมวิธีการใช้สื่อโทรทัศน์ในการแก้ปัญหาเด็กนักเรียนออกจากโรงเรียนกลางคัน ซึ่งสรุปได้ว่า เด็กที่เรียนโดยใช้สื่อโทรทัศน์สอน จะตอบได้คะแนนดีกว่าเด็กที่เรียนในระบบชั้นปกติ ชุดการสอนทางโทรทัศน์จะมีประสิทธิผลต่อเด็กส่วนใหญ่ที่โรงเรียนไม่สามารถจัดชั้นเรียนตามปกติได้ รายการเพื่อการศึกษาที่เป็นภาษาอังกฤษจะต้องนำมาแปลตามภาษาและวัฒนธรรมโปรตุเกสก่อนที่จะนำมาใช้ในประเทศบราซิล

มารี (Maree 1988) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "การใช้โทรทัศน์เป็นสื่อในการจัดการศึกษา นอกโรงเรียนเพื่อสนองความต้องการของคนผิวขาวในสาธารณรัฐอัฟริกาใต้" พบว่า โทรทัศน์เป็นสื่อที่เหมาะสมในการให้การศึกษานอกโรงเรียน เพราะสามารถสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้ เนื่องจากข้อได้เปรียบในการเป็นสื่อที่ใช้ภาพเป็นตัวกระตุ้นความสนใจและเข้าถึงกลุ่มผู้เรียนจำนวนมากได้พร้อม ๆ กัน แต่มีข้อเสียตรงไม่สามารถจะพัฒนารายการตามความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนได้ นอกจากนั้นจะต้องมีความระมัดระวังในการวางแผนการจัดรายการที่จะเสนอเนื้อหาเฉพาะอย่างด้วย โดยจะต้องคำนึงถึงความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย รูปแบบรายการ เทคนิคการผลิต และการประเมินผลรายการ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย